

Utbildningsinspektion i grundskolan och särskolan Fryxellska skolan

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

1. Normer och värden
2. Kunskaper
3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete
6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde. Rapporten ger således inte en heltäckande beskrivning av all pågående utbildningsverksamhet inom enheten vid den aktuella tidpunkten.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter liksom jämförelser med jämförbara verksamheter är också betydelsefulla vid bedömningarna och för slutsatserna med krav på åtgärder och förbättringar. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Skolform	Antal elever/barn	Skolform	Antal elever/barn
Grundskola: årskurs 7–9	594	Obligatorisk särskola: årskurs 7–10	11

Utbildningen vid skolan omfattar grundskolans senare årskurser (7–9) samt särskolans senare årskurser (7–10).

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i sju arbetslag inklusive särskolans arbetslag. Varje lag ansvarar för ca 85–90 elever. Arbetslagens indelning är vertikal, vilket innebär att samtliga enheter har en likartad struktur och ålderssammansättning på eleverna. I varje lag finns 7–8 pedagoger inklusive arbetslagssamordnare och speciallärare. Det traditionella systemet med klasser har avvecklats till förmån för studiegrupper om 20 elever. Varje mentor ansvarar för 12–13 elever. I särskolan ansvarar arbetslaget för särskolans elever. Särskolans elever kommer i huvudsak från Gräsmarksskolan eller Skäggebergsskolan.

Skolledningen består av rektor, biträdande rektor, de sex arbetslagsledarna samt en facklig representant.

Skolan har hela Sunne som upptagningsområde vilket innebär att många av eleverna åker skolskjuts.

Skolans huvudbyggnad är nybyggd och invigdes den 20 september 2003. Vissa delar av utbildningen genomförs i den gamla skolan som ligger bredvid den nya.

Genomförandet av inspektionen i Fryxellska skolan

Skolverket sände den 6 juni 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektionsteamet med ansvar för Fryxellska skolan har bestått av undervisningsrådet Kjell Ahlgren samt experterna Lena Ilhage och Astrid Halling. Besök På Fryxellska skolan inleddes onsdagen den 8 oktober och avslutades torsdagen den 9 oktober 2003. Den 15 och 16 oktober, 2003 genomfördes intervjuer med skolans rektorer och personal tillhörande kommunens elevhälsa.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Fryxellska skolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem etc.

I Fryxellska skolan genomfördes intervjuer med elever samt lärare. Lektioner besöktes i bland annat årskurs 8 och särskolan besöktes. Under besöket fördes också samtal med övrig personal.

Bedömning

Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanernas mål framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. I läroplanerna anges också att barn och elever skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön samt få ett reellt inflytande över utformningen av utbildningen. På samma värdegrund vilar verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet med skolans värdegrund och läroplanernas mål att sträva mot.

Vid Fryxellska skolan har det under något år bakåt avsatts tid för s.k. stugtids för bland annat ämnesövergripande och temaarbete. Ett av målen med stugtiden var att fler skulle känna delaktighet i arbetet, att planering och genomförande skulle tillhöra eleverna. Vid utvärderingen av stugtiden har eleverna uppfattat att skolan infört stugtiden för att eleverna skulle arbeta mer självständigt, arbeta fritt och ta ansvar. Trots att de flesta elever enligt skolans uppföljning, var positiva till stugtiden och de upplevde att de hade stort inflytande avbröt skolan arbetet. Vid intervjuerna med eleverna bekräftar de att de tidigare hade mer att bestämma över. Enligt eleverna lade skolan ner projektet för att det var för jobbigt för lärarna samt för att skolan inte hade bra rutiner för att ta hand om de elever som hade det svårt med den frihet de hade inom stugtiden. Det fanns elever som inte var aktiva utan ”gled omkring”. I dag menar eleverna att de inte har stora möjligheter till inflytande. Inflytandet är helt beroende på vilken lärare de har. I något fall får eleverna skriva hur de önskar att undervisningen läggs upp och läraren tar hänsyn till det men enligt eleverna är det ett undantag. Även lärarna bekräftar bilden av ett begränsat elevinflytande och håller med om att inflytandet beror mycket på den enskilde läraren. De anser även att de lokala bearbetningarna av de nationella kursplanerna är så styrande att de hindrar elevinflytande. Skolans egen utvärdering enligt BRUK, ett självvärderingssystem som Skolverket tagit fram, visar också att skolan inte nått så långt när det gäller elevinflytande. Enligt inspektörerna förekommer det mycket lite av elevinflytande. Vid resurstiden kan eleverna i begränsad omfattning påverka utbildningen.

Skolan har ett elevråd och vid besöket pågick ett val till elevrådsstyrelsen. De nominerade presenterade sig med kort och avsiktsförklaring i fönstret till elevrådets lokal. Enligt eleverna så har de möjlighet att ta upp frågor på mentorstiden då de har klassråd. De frågor som inte löses där lämnas vidare till elevrådet. Det finns trivselregler gällande alla på skolan men eleverna har inte varit med och påverkat dem. Eleverna har till exempel inte fått någon godtagbar förklaring till det så kallade "kepsförbudet". Elevrådet har varit med och tagit fram förslag på nya regler men ännu har inte dessa regler diskuterats i lärargruppen. Reglerna tolkas dessutom olika av lärarna. Vid besökstillfället uppmärksammade till exempel inspektionsteamet att regeln som förbjuder ytterkläder i klassrummet efterlevs i vissa klasser men inte i andra beroende på lärarens tolkning.

Enligt skolans program skall värderingsövningar, frågor om attityder och trivsel tas upp av respektive mentor på samlingstid kontinuerligt, minst två gånger per termin. Detta har dock inte planerats in utan tas enligt både lärare och elever upp när det händer något. Vid intervjun med eleverna framkommer det att det på skolan finns en grupp elever som företräder och uttrycker rasistiska och främlingsfientliga åsikter. Enligt eleverna har detta förekommit en längre tid och de tycker inte att skolan tillräckligt tydligt markerar skolans värdegrund. Föräldrar påpekar också problemet med främlingsfientlighet. Även lärarna har uppmärksammat detta och ett av arbetslagen planerar åtgärder. I skolans redovisning står det att det finns rasistiska tendenser på skolan och att det finns en mindre klick elever som dras till antidemokratiska organisationer. Enligt både elever och lärare så kommer undervisningen om rasism, främlingsfientlighet osv. alldeles för sent, först i samband med att eleverna läser om 1900-talets konflikter i årskurs 9. Ett antal elever med främlingsfientliga åsikter uppger att skolan inte diskuterat med dem om deras åsikter, t.ex. varför de har tröjor med sydstatsflaggor på, vad sydstatsflaggan representerar eller villkoren för invandrade. Flera av eleverna berättar att de yngre eleverna dras till främlingsfientliga kretsar utan att förstå vad det innebär och eleverna efterlyser mer kraftfulla insatser mot rasism och främlingsfientlighet.

Skolan har inte redovisat någon bild av vilka resultat eleverna når när det gäller normer och värden. Eleverna är aktsamma om den nya byggnaden men enligt både lärare och elever är motivationen till att vara aktsam på den gamla inte hög.

Särskolan vid Fryxellska skolan

Vid inspektionen observerades vare sig mobbning eller andra kränkningar. Relationen mellan de vuxna och eleverna respektive bland eleverna sinsemellan präglas av ömsesidig respekt och tillit.

I skolans kvalitetsredovisning anges att man inom särskoleklassen diskuterar olika värderingsfrågor som är aktuella utifrån elevernas olika funktionshinder. Elevgruppen deltar i temadagar och aktiviteter som grundskolan anordnar. Det kan t.ex. röra information om droger.

Varje vecka har gruppen klassråd då elevernas skolsituation diskuteras. En elev är med i skolans s.k. nonmobgrupp. Det finns ingen elev som vill vara med i skolans elevråd.

Vid inspektionstillfället visar eleverna sig väl motiverade för de aktuella arbetsuppgifterna, både då de arbetar enskilt och i samarbete med varandra i olika grupperingar.

Sammanfattningsvis utvecklar eleverna vid Fryxellska skolan på ett godtagbart sätt normer, värden och förhållningssätt som ligger väl i linje med de nationella målen i läroplanen. Med anledning av att inspektionsteamet uppmärksammat främlingsfientliga tendenser utan att skolan aktivt arbetar för att minska dessa anser inspektörerna att skolan inte i tillräckligt hög grad arbetar mot främlingsfientlighet och rasism. Tendenser till trakasserier måste aktivt bekämpas av skolan och skall bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser. Vidare deltar eleverna i alltför liten grad i beslut som rör utbildningen. Eleverna trivs dock trots detta över lag bra i skolan och känner sig i stort sett trygga.

Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Fryxellska skolan arbetar utifrån lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna. För att följa upp elevernas kunskapsutveckling använder lärarna i första hand prov och tester. Skolan har ingått i ett projekt gällande utprovning av det så kallade Stockholmsprovet där skolan tillsammans med Per Måhl varit referensskola för utvärdering av läsutveckling. I samband med projektet testades alla elever i årskurs 7. Testet visade vikande läsförståelse jämfört med tidigare års tester. Skolans personal har själva noterat tendenser till sjunkande läsfärdighet utifrån regelbundna tester.

Enligt eleverna får de information om vad skolan förväntar sig av dem i början av terminen. De flesta lärarna delar ut mål för ämnet skriftligt. Eleverna har en god uppfattning om vilka kunskaper de har utifrån de lokala bearbetningarna av kursplanernas mål. Läroplanernas och kursplanernas mål och mål att sträva mot diskuteras dock inte enligt lärarna. Vid utvecklingssamtalet, som de har ett per termin, får eleverna reda på vilket resultat de nått och vad de skall göra för att nå bättre resultat. Skolan erbjuder också en så kallad rådstuga vilket innebär att eleven med vårdnadshavare får möjlighet att träffa lärare i de olika ämnena och diskutera elevens kunskapsutveckling.

Vid några tillfällen under observationerna noterades att elever och lärare diskuterade hur eleverna skall kunna påverka utvecklingssamtalet mer. Eleverna fick också sätta upp mål för ämnena och betygets innehåll och betydelse diskuteras. Eleverna ansåg att kravet från skolan är att göra som läraren säger och sköta sig. Detta ifrågasattes av läraren som försökte få eleverna att reflektera över sin egen insats. Vid inspektionsbesöket förekom det, bland annat under elevens val, möjligheter för elever att arbeta självständigt och tillsammans med andra utifrån egna val.

Enligt inspektörerna är samstämmigheten mellan betyg och nationella prov god på skolan när det gäller betyget G och VG. Däremot avviker resultaten när det

gäller de elever som ännu ej nått målen och de elever som får MVG. Detta innebär att det finns en tendens att de elever som inte når målen vid det nationella provet ändå får godkänt och fler elever får MVG än det nationella provet indikerar. Det nationella provet skall inte enbart styra betygssättningen, men skolan har inte visat något underlag som förklarar differensen. Skolan är medveten om detta och har haft en konferens där betygsfrågor diskuterats mer men trots detta förstärktes tendensen under 2002.

År 2002

	Ännu ej Godkänd		Godkänd		Väl Godkänd		Mycket Väl Godkänd	
	elever	betyg	elever	betyg	elever	betyg	elever	betyg
Svenska	27	5	70	68	51	69	22	28
Matematik	27	5	92	91	38	57	14	18
Engelska	17	4	79	74	62	62	14	31

Nationella prov 2002, inklusive alla delprov

	Totalt	Deltagit	Ännu ej Godkänd		Godkänd		Väl Godkänd		Mycket Väl Godk.	
	elever	elever	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal
Svenska										
Läsförståelse	171	161	16	27	41	70	30	51	13	22
Muntligt	171	160	0	0	39	67	44	75	17	29
Skriftligt	171	160	5	9	56	96	34	58	4	7
Matematik	171	158	16	27	54	92	22	38	8	14
Engelska										
Muntlig	171	169	2	3	46	79	36	62	16	27
Hörförståelse	171	169	10	17	46	79	36	62	8	14
Skriftlig	171	169	5	9	49	84	35	60	11	19

Totalt uppnådde 91 procent av eleverna som lämnade Fryxellska skolan våren 2002 målen för godkänt i matematik, svenska och engelska.

Lärarna tror inte att de har en gemensam kunskapssyn, men de har haft ett antal studiedagar där kunskapssyn diskuterats. Lärarna är medvetna om att det behövs mer diskussion om detta.

Särskolan vid Fryxellska skolan

Eleverna arbetar delvis med egna planerade uppgifter och delvis i grupp med individuellt anpassade uppgifter. Vid lektionsbesök märks tydligt hur undervisningen är anpassad för elever med olika funktionshinder.

Sammanfattningsvis arbetar Fryxellska skolan aktivt och bra med att klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har och tydliggör också vilka krav skolan ställer utifrån de lokala bearbetningarna av kursplanerna på ett bra sätt. Arbetet med betygssättningen är godtagbart men nivån behöver dock diskuteras ytterligare, liksom synen på kunskap. Betygen behöver också valideras.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med föräldrar, barn, elever respektive de vuxenstuderande i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Fryxellska skolan har ett bra fungerande handlingsprogram mot trakasserier, kränkningar och mobbning. Planen innehåller skolans målsättning, definitioner, skolans förebyggande arbete, konkreta åtgärder, hur dokumentation och uppföljning skall ske, gällande regler samt kontaktvägar. Programmet är väl känt av eleverna. Varje elev har fått ett exemplar att ta hem och vårdnadshavaren har fått skriva på och verifiera att de sett programmet. Som ett led i att minska mobbningen har skolan en "nonmobb" grupp som består av elever. Gruppens viktigaste uppgift är att upptäcka dem som har det svårt och berätta det för någon vuxen. Eleverna är väl informerade om skolans arbete och "nonmobb" gruppen. Alla i "nonmobb" gruppen presenteras med bild och enligt eleverna så fungerar systemet bra. Om en elev kränker en annan elev griper gruppen eller en lärare in även om eleverna kan känna av ett grupptryck som gör det svårt att lyckas. Vid elevintervjuerna framkommer det att lärarna hanterar frågor om framför allt trakasserier olika. Vissa lärare är observanta på trakasserier och reagerar på dessa signaler andra gör det inte. Som exempel nämner eleverna att det förekommer att elever kallar andra elever för hora, bög osv. och att vissa lärare griper in, andra inte. I skolans program står det att varje anställd som ser, hör eller observerar någon form av trakasserier, kränkningar eller mobbning skall ingripa direkt genom tydlig tillsägelse.

Skolan arbetar också med hälsotema där man bland annat tar upp den psykosociala miljön, antidrogarbete, tjej- och killsnack, sex och samlevnad. För att eleverna i årskurs 7 skall lära känna varandra bättre anordnar skolan en lägerskola där bland annat etiska frågor diskuteras.

Den allmänna uppfattningen bland alla elever som inspektionsteamet talade med dels vid intervjuerna, dels spontant vid raster osv. är att det är en trivsam skola med bra stämning. Eleverna i årskurs 7 tycker att de kommit in i den nya skolan på ett bra sätt trots att några av dem kommer från mycket små skolor. Detta styrks av skolans egna undersökningar där 80 procent av eleverna uppger att de trivs.

Elever och lärare har varit aktiva i diskussionerna om den nya skolan men enligt både elever och lärare så har de synpunkter man haft inte tagits tillvara vid projekteringen och byggnationen av den nya skolan. Det som återstår är utsmyckningen av skolan där eleverna skall få vara med och ha synpunkter. Den nya byggnaden är planerad för att minska förflyttningar mellan lokaler och skapa en lugnare och tryggare miljö. Både lärare och elever anser att skolan är lugnare nu än i tidigare lokaler.

Skolan tillämpar ett nytt sätt att lägga schema vilket innebär att rasterna är inlagda i lektionstiden och inte syns på schemat. Syftet med detta är att elever och lärare själva skall kunna bestämma när det är lämpligt att ta rast. Enligt eleverna fungerar systemet, lärarna vet när lektionen skall sluta. Valmöjligheterna minskar när lektionssalarna ligger långt från varandra då rasten behövs för förflyttning. Enligt eleverna är schemat preliminärt i början av terminen och de har möjlighet att påverka schemat.

Skolan har tidigare haft avsatt tid, stugtid, där eleverna haft stora möjligheter till egen planering. I skolans målsättning skriver de att syftet med mindre enheter är att fler skall känna delaktighet i arbetet, att planering och genomförande skall tillhöra eleverna mer, något som eleverna inte känner igen. Eleverna anser att möjligheten till inflytande snarare har minskat. Egen planering har eleverna endast möjlighet till vid resurstiden och ibland under mentorstid men även den tiden styrs till stor del av lärarna. Eleverna kan påverka när de skall arbeta men inte med vad de skall arbeta. Ofta förekommer läxläsning vid resurstiden. Eleverna ger exempel på enstaka lärare som ger utrymme för eleverna att påverka undervisningen. Eleverna får själva planera, välja område att studera, välja redovisningssätt, utvärdera sin insats osv. men det sättet att undervisa hör till undantagen. Lärarna verifierar uppfattningar men förklarar att det tidigare systemet inte varit tillräckligt genomarbetat och att byggnationen och flytten gjort att man inte diskuterat elevinflytande.

Ett föräldraråd har nyligen bildats som hittills tagit upp trafik och skolskjutsfrågor.

Skolan har ett veckoblad där viktiga händelser noteras, vilket anslås och används av mentorerna när de informerar elever.

Skolan har ett elevråd, där frågor om skolans psykosociala miljö, inflytande m.m. skall tas upp. Få elever anser att de kan påverka elevrådets arbete eller se något resultat av arbetet. Eleverna vet inte vad elevrådet har för status. Enligt eleverna bestämmer lärare och skollädares exempelvis vilka regler som skall gälla. Någon känner till att elevrådet diskuterat regler men inga nya regler har tagits fram. Elevrådet har varit med och försökt påverka skolbygget (se ovan) och maten för att få mer vegetarisk mat. Elevrådet ansvarar också för en s.k. jippodag på våren. I övrigt är det oklart vad rådet har för funktion. Varje grupp har klassråd, under den så kallade mentorstiden, där gruppens villkor diskuteras. Frågor som inte kan avhandlas på klassrådet skall tas till elevrådet men vad som händer där är oklart. Enligt skolans egen undersökning har endast 11 procent av eleverna kommit med förslag till elevrådet.

Skolan har inför detta läsår organiserats om till sju arbetslag. Arbetslagen träffas en gång per vecka för planering och diskussioner. Arbetslagsledaren ansvarar för träffarna och innehållet, förutom de frågor som rektorn beslutar att arbetslagen skall diskutera. Ett exempel på en sådan fråga är lärares yrkesetik utifrån ett material som lärarfacken tagit fram. Utöver arbetslagsträffarna förekommer ämnesträffar och arbetsplatsträffar. Eftersom systemet är nytt har detta ännu inte utvärderats men lärarna ser redan ett problem med att arbetslagen blir isolerade från varandra. Vid inspektionsteamets besök förekom det inget planerat arbete över arbetslagsgränserna.

Särskolan vid Fryxellska skolan

Flera av eleverna är integrerade i grundskolans klasser. Frågor om elevernas skolsituation utanför klassrummet tas upp på veckans klassråd. Eleverna tycker att det är svårt att vara med i grundskolans grupper. I klassrådet arbetar man med att stärka elevernas självkänsla och få dem att inse att de har lika stora rättigheter som övriga elever på skolan.

Utvecklingssamtal och andra föräldrasamtal bidrar till att det är en fungerande atmosfär att arbeta i.

Sammanfattningsvis har Fryxellska skolan ett bra fungerande handlingsprogram mot alla former av kränkande behandling. Personalen skall reagera på alla former av trakasserier. De flesta elever trivs bra och det är en trygg och lugn miljö för lärande.

Skolan har formella former för elevinflytande men elevrådets roll behöver diskuteras. Inflytandet över utbildningen har minskat vilket är otillfredsställande. Skolan har en god och bra psykosocial och fysisk arbetsmiljö.

Skolans regler är inte kända och inte förankrade hos eleverna. Lärarna är inte konsekventa när det gäller tillämpningen av reglerna.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen skall främst utformas av de lärande och personalen. I förskolan och skolan skall detta ske i samverkan med hemmen. De nationella läroplanerna, andra statliga bestämmelser och kursplanerna ger dock också vissa anvisningar för arbetet. Det finns riktlinjer för stöd, betygssättning och utvecklingssamtal, utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid, etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter barnen, ungdomarna och de vuxna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att närma sig målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Fryxellska skolan har ingen aktuell arbetsplan. Detta förklaras med att flytten till nya lokaler tagit all kraft. Delar av en arbetsplan finns dock, exempelvis plan mot kränkande behandling, plan för elever i behov av särskilt stöd och enligt rektorn arbetar skolan med resterande delar. Några av de nya delarna var vid besökstillfället på remiss i arbetslagen. Skolan har arbetat fram lokala bearbetningar av kursplanernas mål som väl står i överensstämmelse med de nationella målen och präglas av saklighet och allsidighet. Enligt både lärare och elever styr bearbetningarna undervisningen i detalj, vilket innebär minskat utrymme för att påverka innehållet. Fördelaren med systemet är att elever och lärare klart kan beskriva vilka mål skolan har för lärandet. Nackdelen är att undervisningen blir styrd och lärarna anser att de inte i tillräckligt hög grad tar och kan ta hänsyn till olika elevers sätt att lära.

Schemats konstruktion gör det svårt att bedöma om tiden för lärandet används effektivt. Enligt skolans timplan skall eleverna få den enligt skollagen garanterade undervisningstiden. Inspektörerna kan inte av schemat avgöra om så är fallet eftersom rasterna inte är redovisade på schemat. Enligt skolledningen fungerar systemet i och med att lärarna är medvetna om hur mycket rast som finns inlagd men det finns inget system att följa upp detta. Enligt eleverna fun-

gerar systemet men de är osäkra om lektionernas faktiska längd. Start- och sluttider varierar, enligt inspektörerna, mycket mellan de olika lärarna trots att de enligt schemat har lika långa lektioner. Varken lärare eller elever kan förklara skillnaden. I något fall beror skillnaden, enligt eleverna, på att någon lärare alltid kommer sent vilket innebär en kortare lektion än vad schemat indikerar. På skolan diskuteras ett nytt uppföljningssystem som bygger på registrering via handdatorer.

Enligt skolans ledning har delar av det som tidigare benämndes stugtid övergått till elevens val "resurs" och elevens val "mentor". Förutom detta finns också elevens val. Tid för elevens val "resurs" och "mentor" tas från elevens val. I skolans timplan framgår inte fördelningen av elevens val "resurs", elevens val "mentor", elevens val och skolans val. Det framgår inte av skolans dokumentation vilka ämnen som lämnar tid till de olika elevernas val, inte heller om skolan utvärderar konsekvenserna av tidsanvändningen utifrån satta mål.

Vid elevintervjuerna beskriver eleverna undervisningen som relativt modern, främst förekommer lärarledd undervisning men man har också grupparbete, debatter och annat. De äldre eleverna saknar ett mer varierat sätt att undervisa liknande det system skolan haft tidigare då eleverna arbetade med teman, åldersblandat m.m. Enligt lärarna styr skolans bearbetningar av kursplanerna även här. Elevernas möjligheter att välja metod beror på läraren. I de flesta fall planerar och genomför lärarna lektionerna. Lärarna försöker anpassa undervisningen och stoffet efter elevernas förmåga. Skolan har minskat på andelen grupparbete eftersom det är svårt att få alla delaktiga i gruppen, det skapar också enligt lärarna konflikter mellan elever. Enligt lärare och elever styrs undervisningen till stor del av läromedlen. Vid inspektionstillfället förekom det till största delen aktiviteter styrda av läraren eller enskilt arbete. Vid exempelvis resurs "mentor" förekommer det diskussioner. I övrigt finns det få tillfällen när eleverna får möjlighet att lära sig i nya sammanhang. Koncentrationen till ämnesstudier utifrån läromedel är stor vilket minskar möjligheterna för elever att utveckla sitt eget sätt att lära. Vid några av observationstillfällena är eleverna engagerade i uppgiften men inte alltid på det sätt som var avsikten. Bristen på tydligt syfte med lektionen gör att eleverna arbetar hårt men inte utifrån målen i det aktuella ämnet.

Skolan har gjort en omfattande utvärdering av den så kallade stugtiden. Inget annat område har utvärderats på samma sätt med samma höga krav på mer effektivt sätt att planera, krav på att alla elever skall vara aktiva, krav på att lätt utvärdera elevens insats, krav på att se över vilken kompetens som är mest eftersträvarvärd att tillföra ämnet osv. Det är anmärkningsvärt att ett sätt att organisera undervisningen som innebär ökat inflytande m.m. utsätts för en oerhört mer omfattande utvärdering än exempelvis moderna språk eller matematik. En så massiv utvärderingsinsats i moderna språk kanske skulle ge lösningar på vad skolan skall göra med de alltför många elever som avbryter sina studier i moderna språk och istället läser svenska/engelska, ett problem som skolan enligt skolledningen har.

Enligt eleverna får de elever som behöver stöd hjälp. Eleverna är väl medvetna om de olika stödformer skolan har. Enligt skolans egen utvärdering anser över 70 procent att de får det stöd de är i behov av. Lärare och skolledning anser att

det saknas stöd för alla med behov av stöd trots de insatser skolan gör. Exempelvis får inte elever i årskurs 7 i tillräckligt hög grad stöd. Av observationerna framgår att skolan i flera fall delar grupperna och ett antal elever får specialundervisning. Enligt både speciallärare, lärare och skolledning har behovet av stöd ökat.

Skolan har ett väl organiserat system för att ge elever i behov av stöd hjälp i sina studier. Både lärare, speciallärare, specialpedagog och eleven själv kan påtala behovet av stöd. Skolans organisation, med grupper med endast 20 elever istället för större klasser, bygger på att eleverna skall få tillgång till individuellt stöd i den ordinarie klassen. Utöver små undervisningsgrupper har varje enhet (två arbetslag) tillgång till en speciallärare som främst arbetar med elever som behöver stöd i matematik, svenska och engelska. För de elever som har stora svårigheter med att tillgodogöra sig undervisning i klassrummen har skolan startat en specialpedagogisk grupp, Lunden. Enligt skolledningen är gruppen ingen permanent grupp. Eleverna skall, utifrån eget behov, få stöd. Det finns elever på Lunden som har anpassad studiegång men detta har inte dokumenterats och rapporterats till nämnden på ett korrekt sätt. I planen för Lunden beskrivs vad som krävs för att få stöd. Stödet diskuteras med vårdnadshavare och beslut tas av rektor i samband med en elevvårdskonferens.

Skolan har tagit fram rutiner för upprättandet av åtgärdsprogram. Enligt rutinerna beslutar rektor vid en elevvårdskonferens när ett åtgärdsprogram skall skrivas. Specialpedagogen på enheten ansvarar för att ett åtgärdsprogram upprättas och att elev och vårdnadshavare involveras. Åtgärdsprogrammen innehåller åtgärder, tidpunkter för utvärdering och revidering samt att alla inblandade lärare blir insatta och bygger på en analys av elevens inlärningssituation. Enligt lärarna finns det fortfarande elever i behov av särskilt stöd som ännu inte fått något åtgärdsprogram. Enligt inspektörerna kan organisationen, som innebär att specialpedagogen ansvarar för upprättandet av åtgärdsprogram, fördröja processen. Varje lärare bör själv ansvara för att upprätta åtgärdsprogram men specialpedagogen kan delta som stöd. Varje lärare skall enligt läroplanen stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter samt organisera och genomföra arbetet så att eleven får stöd.

Utöver ovanstående stöd har också skolan kurator, skolsköterska och en samtalsterapeut. Terapeuten har, efter beslut i elevvårdskonferensen, samtal med elever i syfte att öka individens förståelse för sin egen situation. Terapeuten arbetar också med stöd och handledning till arbetslagen.

Utvecklingssamtal genomförs och eleverna har god kännedom om vad skolan förväntar sig. Det är upp till läraren om utvecklingssamtalet dokumenteras och följs upp. De flesta elever är väl medvetna om varför de får ett visst betyg. I de flesta fall delar de lärarens bedömning. I något fall har elever och lärare olika syn på prestationen och det har hänt att elever inte fått reda på att de inte skulle "få betyg" i något ämne, men det hör till undantagen. Enligt eleverna sätts betygen i första hand utifrån hur de presterar på proven men ett flertal elever berättar om diskussioner där läraren förklarat att även andra saker bedöms, aktivitet i gruppen, diskussion, förmågan att uttrycka sig m.m.

Lärarna har diskuterat bedömningar utifrån skillnaden mellan resultat på nationella prov och satta betyg (se ovan) men endast i undantagsfall har betyg,

kunskapssyn osv. diskuterats med andra skolor. Lärarna utnyttjar tillgängligt material och gör en bedömning utifrån kursplanernas krav. Skolan saknar möjlighet att validera betygssättningen på annat sätt än genom de nationella proven.

Särskolan vid Fryxellska skolan

Den tillgängliga dokumentationen och iakttagelserna under inspektionen visar att utbildningen i Fryxellska skolan står i överensstämmelse med kursplanerna. Det har däremot inte med säkerhet kunnat klarläggas om eleverna får den enligt skollagen garanterade undervisningstiden. Enligt skolledningen är ingen elevtid "borttagen" utan undervisningstiden som tas från ämnet disponeras av mentorn.

Arbetssätten varierar i hög grad för att tillgodose den enskilde elevens behov. Personalen är skicklig på att anpassa krav, arbetssätt och organisation i klassrummet efter individuella behov för att stimulera till lärande.

Av observationer, dokument och intervjuer framgår att lärarna beaktar olika aspekter och underlag för bedömning av elevernas utveckling. Skolan upprättar regelmässigt individuella utvecklingsplaner för eleverna och åtgärdsprogram då det ges indikationer på att en elev behöver extra stöd. Stödet kan t.ex. bestå av samtal med skolans samtalsterapeut.

Sammanfattningsvis saknar Fryxellska skolan en arbetsplan vilket är otillfredsställande. Skolan har ett bra utvecklat system för att stödja elever i behov av särskilt stöd. Skolans organisation ger bra förutsättningar att nå utbildningsmålen och ger också bra förutsättningar för stöd. Däremot är arbetssätten och arbetsformerna inte utformade så att de främjar olika lärstilar förutom i särskolan. Utvecklingssamtal genomförs på ett godtagbart sätt, men det är oklart om alla samtal dokumenteras och följs upp. Skolan har utvärderat delar av utbildningen på ett bra sätt men andra delar av utbildningen har inte utvärderats i samma grad. Betygssättningen görs utifrån ett underlag och på ett godtagbart sätt men det är otillfredsställande att åtgärdsprogram saknas för vissa elever i behov av särskilt stöd och att inte alla elever i behov av särskilt stöd får detta. Det är inte heller tillfredsställande att det inte med säkerhet kan klarläggas om eleverna får den enligt skollagen garanterade undervisningstiden. Vidare är rutinerna kring beslut om anpassad studiegång otillfredsställande.

Arbetssätten på Fryxellska skolans särskola är goda då det gäller att stödja elevernas utveckling, både utifrån individuella behov inom olika kunskapsområden och för att främja socialt lärande.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för barnomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre arbete. Sammantaget har dessa skyldigheter att se till att rätten till utbildning tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av målen och riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som tas upp vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

Fryxellska skolans ledning består av en rektor och en biträdande rektor. Till sin hjälp har de assistenter som svarar för det administrativa stödet. Inspektörerna konstaterar att skolan har en god ordning på betygskataloger, elevvårdskonferensprotokoll och liknande. Rektor har det administrativa och pedagogiska ansvaret för skolan inklusive särskolan. Skolledningen träffar förvaltningsledningen regelbundet dels i rektorsträffar då endast rektorerna deltar, dels i ledarträffar då även de biträdande rektorerna deltar.

Varje arbetslag har en arbetslagsledare som tillsammans med en facklig representant ingår i en ledningsgrupp. Särskolans arbetslag ingår för närvarande inte i organisationen med arbetslagsledare men enligt skolledningen planerar man att de skall ingå. Syftet med organisationen är att ledningsgruppen skall vara en sammanhållande länk mellan skolledning och verksamhet. Medlemmarna i gruppen skall stötta nya arbetstagare, driva pedagogisk utveckling, lämna och ge information m.m. Skolan har ännu inte utvärderat organisationen eftersom den är alldeles ny. Än så länge fungerar det bra genom t.ex. att lärarna får svar på de frågor de lämnar till gruppen.

Kommunen arbetar med att systematisera kvalitetsredovisningarna men Fryxellska skolan har gjort en egen typ av kvalitetsredovisning som utgår från skolans verksamhet. Kvalitetsredovisningen har gjorts utifrån Lpo 94, kursplaner och betygskriterier, den tidigare skolplanen för Sunne kommun samt tidigare arbetsplan. Kvalitetsredovisningen bygger på skolans egna undersökningar, analys av undersökningarnas resultat, analys av elevernas resultat, BRUK samt egna skattningar. Varje avsnitt avslutas med en analys samt förslag på förbättringsåtgärder. Kvalitetsredovisningen ger en klar och tydlig bild av skolan och skolans sätt att arbeta utifrån styrdokumentet.

Rektorn är förtrogen med verksamheten och har det övergripande ansvaret för verksamheten och att verksamheten inriktas på att nå målen. Lärarna anser att ledningsresursen är begränsad och att mycket tid går till möten angående elevsociala problem. Rektorn har utvecklingssamtal med lärarna och ledningen är tillgänglig för både elever och lärare. Varje elev vet vem deras rektor är.

Lärarna saknar dock en tydlig bild av hur kvalitetsredovisningen är kopplad till kommande arbetsplan, kommunens skolplan och kompetensplan.

Ansvaret för den pedagogiska utvecklingen ligger enligt lärarna till stor del hos dem själva. De anser att de får det ansvaret delegerat och att rektorn står för visionerna. I praktiken är utvecklingsansvaret placerat på den enskilde läraren

vilket gör att rektor saknar möjlighet att driva utvecklingen. Detta innebär att exempelvis ämnesövergripande kunskapsområden inte integreras i undervisningen i olika ämnen och att undervisningen i olika ämnen inte samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Särskolan vid Fryxellska skolan

Rektorn och den biträdande rektorn har ansvaret för all verksamhet på skolan. Tidigare har det i kommunen funnits en rektor för särskolan. Det finns en ny tjänst i kommunen som samordnare av särskolan. I denna tjänst ligger ansvaret för att stötta rektorerna som har ansvar för elever i särskolan. Den nya organisationen uppfattas positivt av särskolans personal. Samarbetet mellan skolformerna har ökat.

Sammanfattningsvis kan konstateras att den nya ledningsorganisationen medfört en bra samverkan mellan skolformerna. Fryxellska skolan har en bra ledningsorganisation där rektorn är förtrogen med verksamheten och har ett helhetsansvar. Rektorn har däremot inte ansvaret fullt ut för den pedagogiska utvecklingen. Kvalitetsredovisningen är bra och ambitiös men ännu inte synkroniserad med övriga dokument och system i kommunen.

Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Inom en viss utbildning skall det också finnas möjligheter för eleverna att individuellt göra val av kurser eller ämnen.

Granskningen gäller om möjlighet till utbildning ges i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

Fryxellska skolan är den enda grundskolan i kommunen för årskurserna 7–9. Skolan har en hemsida där viss information finns. Tidigare år har skolan skickat hem innehållsrika terminsbrev men vid utbildningsinspektionens besök hade skolan under en period inte skickat hem något brev. Nybyggnationen tog mycket tid och skolan satsade på information i samband med invigningen av den nya skolan.

Skolan har elevens val med fördjupningar i mest praktiskt estetiska ämnen som bild, drama, verkstadsarbete m.m. men också viltvård med jägarskola. Elevens val resurs ger möjlighet till fördjupningar i de teoretiska ämnena. Eleverna har möjlighet, att i språkvalet, välja spanska, tyska, franska förstärkt engelska eller svenska. Informationen om valmöjligheterna skickas hem tillsammans med valblankett.

Särskolan vid Fryxellska skolan

Eleverna till särskolan kommer från Gräsmarksskolan och Skäggebergsskolan. Vid Skäggebergsskolan finns ett antal elever som arbetar enligt träningsskolans kursplaner. Planering för dessa elevers framtida gymnasieundervisning saknas. Vid Fryxellska skolan finns elva elever i särskolan. Vid inspektionstillfället granskades utredningarna som var underlag till beslutet om eleven har rätt till undervisning i särskolan. De flesta eleverna har tagits emot i särskolan redan

i de tidigare årskurserna. De pedagogiska utredningarna är av skiftande kvalitet. I några fall saknas utredningar och i andra förekommer endast en uppräkningslista av hur eleven arbetar och var de står kunskapsmässigt. Det finns dock några utredningar som tydligt visar att eleven inte når grundskolans mål. Det saknas psykologiska utredningar på några elever. Det framkommer i några utredningar att eleven har en utvecklingsstörning.

Det finns oklarheter kring besluten om mottagande av eleverna i obligatoriska särskolan och det är tveksamt om beslutet har anmälts till styrelsen. Eleverna vid Fryxellska skolan skall i fortsättningen få information om olika utbildningsmöjligheter inom gymnasiesärskolan av särskolans samordnare.

I den nationella timplanen för särskolan anges ett visst antal timmar för elevens val, där undervisningen syftar till att fördjupa och bredda kunskaper i ett eller flera ämnen. Särskolans elever har på Fryxellska skolan i detta avseende samma möjligheter som grundskolans elever.

Sammanfattningsvis har eleverna på Fryxellska skolan godtagbara möjligheter till individuella val. Särskolans planering för elever i träningskolan fortsatta utbildning i gymnasiet bör förbättras. Det finns oklarheter kring besluten om mottagande av eleverna i obligatoriska särskolan och det är tveksamt om beslutet har anmälts till styrelsen.

Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Fryxellska skolan har personal med adekvat utbildning. Vid vikariat tvingas skolan ibland använda personal som inte har föreskriven utbildning. Eleverna vid Fryxellska skolan har god tillgång på personal. Förutom ansvariga pedagoger finns det också personal som arbetar med stöd såsom specialpedagog, speciallärare, assistenter, kurator och studie- och yrkesvägledare.

Skolan, som är alldeles ny, är byggd med tanke på hur kommunikationen mellan salar och elevutrymmen skall ske. Tanken är att varje arbetslags elever till största delen skall ha sin undervisning förlagd till den del i skolan där även elevens skåp finns. I dagsläget har skolan fler elever än den är planerad för vilket innebär att vissa elever får ha skåpen i gamla skolan. Även vissa av lektionerna sker i den gamla skolan.

Lektionssalarna är anpassade efter den organisation skolan valt, vilket innebär förhållandevis små klassrum. Varje arbetslag har sitt arbetsrum med lärararbetsplatser. Gemensamma personalutrymmen som rymmer all personal finns inte, vilket personalen beklagar. Salar för naturorienterande ämnen, musikal m.m. är gemensamma för hela skolan. Det saknas skåp och förvaringsutrymmen i klassrummen vilket är en uttalad viljeinriktning. Tanken är att ingen skall "bo in sig" i ett klassrum.

Klassrummen upplevs som spartanska utan annan inredning än bord, stolar och en mycket liten kateder utan avställningsytor. Utanför klassrummen finns det små studiehallar samt ett litet avskilt runt rum för avslappning. Skolan har god tillgång på material och ett alldeles nytt välutrustat bibliotek. Även salar för naturorienterande ämnen, bildsalar osv. är välutrustade. Skolan har ca 60 bärbara datorer samt ytterligare 20 stationära elevdatorer. Alla datorer kan anslutas till nätet dels via fasta förbindelsepunkter i lärarnas arbetsrum, dels via ett radiolän. Bokningssystemet för datorerna fungerar inte enligt eleverna och dessutom får de ännu inte använda datorerna fullt ut. Det finns också oklarheter om vilka regler som gäller. Eleverna har en känsla av att reglerna tolkas olika beroende på lärare och vilken elev som avses använda datorn. Vid inspektionstillfället fick en elev inte använda datorn eftersom en underskrift saknades, vilket inte krävdes av andra elever.

Särskolan vid Fryxellska skolan

Det finns goda personalresurser, bl.a. lärare med adekvat utbildning, inom särskolan. Dessutom får eleverna undervisning i olika ämnen av grundskolans lärare på skolan. Eleverna kan få stöd av t.ex. skolans samtalsterapeut.

Personalen får tillgång till den ändamålsenliga kompetensutveckling som de efterfrågar.

Lokalerna finns i en helt nybyggd skola. Varje arbetslag på skolan har egna rum. Särskolan har en egen flygel med ljusa ändamålsenliga lokaler. Det finns flera grupprum.

Lokalerna är väl utrustade med datorer och läromedel. Reglerna för hur användandet skall ske är oklara.

Sammanfattningsvis har Fryxellska skolan personal med adekvat utbildning i tillräcklig omfattning. Skolans lokaler är mycket moderna och mycket bra anpassade till den organisation skolan valt. Läromedel, datorer och annat material finns i bra omfattning och är aktuella. Tillgången till resurser kompetensmässigt och materiellt är goda. Skolans system för bokning av datorerna fungerar dock inte.

Sammanfattande bedömning

Fryxellska skolan upplevs av både elever och personal som en skola med en psykosocialt och fysiskt mycket god miljö. Eleverna trivs bra och känner sig trygga. Fryxellska skolan arbetar aktivt med att klargöra utbildningens mål och tydliggör vilka krav skolan ställer utifrån skolans lokala bearbetningar av kursplanerna. Skolan har också ett bra fungerande handlingsprogram mot kränkande behandling och ett bra utvecklat system för att stödja elever i behov av särskilt stöd för de elever som får detta. Skolans organisation ger bra förutsättningar för stöd. Den nya ledningsorganisationen har medfört en större samverkan mellan skolformerna. Rektorn är förtrogen med verksamheten. Skolan har en bra och ambitiös kvalitetsredovisning.

Områden i behov av utveckling bedöms vara

- att skolan systematiserar och utvecklar elevernas dagliga ansvarstagande och inflytande på verksamheten,

- att generellt diskutera arbetet med betygssättningen och i synnerhet betygens nivå,
- att elevrådets roll klargörs så att eleverna har klart för sig vilket inflytande de har rätt till,
- att reglerna på skolan diskuteras och förankras,
- att arbetet med det pedagogiska arbetet att främja alla elevers olika lärstilar intensifieras,
- att utvecklingssamtalen systematiseras och följs upp,
- att skolan i högre utsträckning utvärderar samtliga ämnesområden,
- att rektorn tar det samlade ansvaret för den pedagogiska utvecklingen,
- att kvalitetsredovisningen på ett bättre sätt stäms av med kommunens övriga skolor,
- att särskolans planering, inför gymnasiet, för elever i träningskolan förbättras,
- att skolan ser över reglerna för elevernas användande av datorer, att rutiner för redovisning av elevernas rätt till garanterad undervisnings-tid utarbetas,
- att skolan bör beakta och verka för en ökad jämställdhet och arbeta mot att främlingsfientlighet på grundskolan minskas,
- att utredning och beslut om mottagandet i den obligatoriska särskolan utvecklas.

Inspektionen visar att kommunen inte uppfyller författningarnas krav vad gäller

- att en arbetsplan tas fram,
- att alla elever i behov av särskilt stöd får stöd,
- att skolan uppfyller kravet att upprätta åtgärdsprogram för alla elever i behov av särskilt stöd,
- att beslut om placering i särskild undervisningsgrupp saknas och beslut om anpassad studiegång har inte anmälts till Bildningsnämnden.

Datum	Ort
2004-03-09	Göteborg

Kjell Ahlgren

Lena Ilhage

Astrid Halling